

Kertomus Oulun läänin Pyhäjärven pitäjän Pyhäjärven
Liholahden kivikautisen asuinpaikan kaivauksesta. 36

Kertomukseen liittyi 3 karttaa, 5 valokuvaa sekä KM 12290:1-43.

Kesäkuun 17 p:nä v. 1949 lajii luutnantti evp. Erkki Juwilehto
Oulun läänin Pyhäjärven pitäjän kirkonkylästä omista maistaan paluuta
rakennuksen perustusta kaivaessaan viisi kivieinettä, jotta tot ja kah-
joilla kansallis museolle (KM no 12224:1-5). Eivät olleet löytyneet,
kuten mainittiin, Juwilehdon maalla, Liholahden Paasikalliolta, noin
800 m Pyhäjärven kirkolta kaikkiseen, löytöalueella kartoitettiin
näkyväin myös tultijaja.

Koska kysymykseenä nähtiin jäs ilmoitettiin olevan kivikautisen
asuinpaikka, joka rakennusloissa oli vaarassa tuhoutua, sai alle-
kirjoittanut tehtäväkseen löytöpaikan tarkemman tutkimisen.

*

Löytöpaikka sijaitsee jäs Oulun läänin Pyhäjärven pitäjässä
Pyhäjärven kylässä Erkki Juwilehdon maalla Pyhäjärven Liholahden
rannalla, jota pohjoisessa rajoittavan Liholahden Paasikalliolta.
Täältä olivat löytyneet edellä mainitut kivieinettä (katso liite 3,
kuvat 1-2).

Koska rakennuksen perustus oli täällä kalliopintaan sitä kolo-
maan kivellä (ort. liite 3:1) eikä tällä kotoa Juwilehdon rakennus-
ten mukaan enempää maata tulla kaivamaan, kahon enemmän
tutkimuksen täällä varjien mielkköiden talia tällä kotoa tarpeello-

omaksi. Vastaisuuden varalta kaivon aiheelliseksi kuitenkin mainita, että perustuskairannon reunamilla, varsinkin sen pohjoisreunalla, oli näkyvissä ohut punertavan ruskehtava kulttuurikerros, jotenkin paikalla on kivikautinen asutusala, mihin myös löydetyt esineet viittaavat.

Sen sijaan pidin väittämättömänä tultua Erkki Juvelikon rakentamalta olevan kivian tulevan kivistin kohdan, koska täältäkin näkyi perustusleikkauksessa samanlaisia ohuita kulttuurikerrosta kuin edellä Paasikallion löytöpaikalla ja, koska tämä alue oli vielä jotakuinkin koskematon, mutta joutuu keuhalta 1950 kaivet-
lavaksi kivistin ja pappujen rakentamista varten. Tuo kivian perustuskairaus oli jo suoritelty loppuun ja sen itäosan seinät pystytetty ja kellari lattian alle kaivettu, jotenkin täältä ei ollut enää mitään tulkittavissa, lukuun ottamatta perustusta kaivettaessa luotua maata, joka tarkastettiin (löydöt K.H.12290:1-2).

Tulevan kivistin kohdalla tulkittiin siihen kaikkiaan 24 m^2 suuruinen ala (liitteet 1 ja 2). Maa viettiä täällä kehoiti etelään (kartta liite 2). Maaperä oli tavallomat kiviä ja juurita, joka vaikeutti ja hidasti tulkintatyötä (vrt. valokuvia liitteessä 3, kuvat 4-5). Turvekeros oli ohut, vain muutamia senttimetrejä paksuinen (n. 3-5 cm). Sen alla oleva maaperä oli hieno-
rauhista kivisiä hiiltoa, mille kiveä, väriltään punertavan ruskeaa ja sen alla kalliopuita. Kulttuurikerroksen paksuus vaihteli 10:stä 40:een senttimetriin, ollen paksuuta kairausalueen pohjois- ja itäreunalla (vrt. vaahutuskartta, liite 2). - Kiinteitä muinaisjäännöksiä alueella ei ollut. Sen sijaan mainittakoon, että puintujen I:1-2 pohjoisreunalla oli kivien hajooneen tulinajan reunaa (jalansita kiviä, hiiltä ja pihlunuita poltista) - itse tulinaja oli tuhautunut kivian perustuksen sementtijalan kaivantaa

kaivettaessa (vt. liite 2 ja kuva 5 liitteessä 3). Mitään löydöksiä
 tästä hiedon jälleestä ei tehty, sen lähetyksellä löytyi saviastian pala
 KM/2290:3 (ei muuta). - Joulun verran kiiltä esiintyi itse kulttuurin
 kerroksessa myös ruudussa I:3, vaikka mitään selvää muotoin
 tui kiveilyn hiedon sijaa juna ei saattanut havaita (olisikohan jokin
 kehäle joulunut siihen lähelle tunti sijasta?). - Ruudun I-II:5 itä-
 reunalla näkyi myös kapea reuna kivistä palomasta - juna-
 sekki palomusta hiikkaa ja pököä - nähtävästi tunti sijan reuna -
 kaivausalueen ulkopuolella, juvilehdos rakenteilla olevan huvi-
 lan pohjois seinämän sisä reunalla näkyi myös tuhautuneen tunti-
 sijan reuna - vahvasti pohista maata (liite 1).

Irallisia löytöjä kerätyi 43 luettelot numeroa (KM/2290:1-43),
 kerätyksen niistä pääosa kaivausalueen itäosaan (liite 4):

kirveitä	1 kpl.
kvartsi kaapimia ja selluiter kappaleita	4 "
kvartsi seunaita ja kappaleita sekä ilmentä ytimien kappaleita	9 "
kvartsi - ikennäitä	100 "
saviastian palasia (kampakera, miikkaa, tyyliä I ja II:2)	20 "
palaneita luumpiiruja	11 "
hiiltä	~

*

Kaivausalueen kiintopiste (053) korkeus Pyhäjärven veden-
 pinnoista (400) on noin 3.5 m ja kaivausalueen alareuna siis
 noin 2.5 m (yläpuolella) yläpuolella Pyhäjärven pinnan (liite 2).

Tutkimukset paikalla suoritiin 11.9. - 15.9.49.

*

Paikalla on vielä muokattava jätöstutkimuksiin, mutta vielä
 jillain niillä on kiire, kun juvilehdos pyhityy muokattamaan kuvilansa

ympäristöä joutarkalui, mistä lupasi ilmoittaa aikanaan ~~muun~~
Muinaishistorialliselle toimikunnalle.

*

Samalla virka matkalla kävin tarkastamassa myös pariä
muuta kivikautea löytöpaikkaa Pyhäjärvellä:

1. Pyhäjärvi Oh., Hietala, Kuiva niemi: löydöt KM/2291:1-3 löy-
tyivät hockuopasta Pyhäjärven ranta-ajasta Niemen pellolla,
joka on Hietalan eli Hietäkylän Kuiva niemen talon maata. Paikalla
on aikasemmin saatu kansallismuseon hokaloisiin löydöt 5218:26
ja 5415:34. Viereisellä Kuiva niemen kiuaspellolla ovat KM/10250:1-3.
- Niemen pello ja kiuaspello ovat yhtä ja samaa pelloa Pyhäjärven
länsirannalla, edellisen hietka maata, jälkimmäinen savea.
2. Pyhäjärvi Oh., Hietala, tehtola: löydöt KM/2292:1-2 toimittu
tehtolan talon kuoppakumpu perimästä hietka maan pellolla, mistä
kerrotaan aikaisaan kiviäistä löydetyt. Paikka sijaitsee Pyhäjärven
rannasta n. 200-250 m etelä lounaaseen.

*

3. Pyhäjärvi Oh., Pyhäsalmi, Simunan pello: löydöt KM/2293 toimi-
nut Pyhäjärvi-seuran sihteeri Eino Lehtelä Yrjö ja Sauri Les-
kelän omistamalla Simunan pellolla Pyhäsalmenella. -Tällä paikalla
en käynyt, koska minä löydöt halunni Pyhäsalmen asemalla
jonne odottaa minä.

Helsingissä 21 p:nä huhtikuuta 1950

Ville Luho

29

Kertomus Oulun läänin Pyhäjärven pitäjän Pyhäjärven
Likolahden kivikautisen asuinpaikan kaivauksesta. 36

Kertomukseen liittyy 3 karttaa, 5 valokuvaa sekä KM 12290:1-43.

Kesäkuun 17 päivänä v. 1949 löysi luutnantti evp. Erkki Suvilehto Oulun läänin Pyhäjärven pitäjän kirkonkylästä omistamaltaan palstalta rakennuksen perustusta kaivaessaan viisi kiviesinettä, jotka toi ja lahjoitti Kansallismuseolle (KM n:o 12224:1-5). Esineet olivat löytyneet, kuten mainittu, Suvilehdon maalta, Likoniemen Paasikalliolta, noin 800 m Pyhäjärven kirkolta koilliseen. Löytöalueella kertoi Suvilehto näkyvän myös tulisijoja.

Koska kysymyksessä näytti siis ilmeisesti olevan kivikautinen asuinpaikka, joka rakennustöissä oli vaarassa tuhoutua, sai allekirjoittanut tehtäväkseen löytöpaikan tarkemman tutkimisen.

Löytöpaikka sijaitsee siis Oulun läänin Pyhäjärven pitäjässä Pyhäjärven kylässä Erkki Suvilehdon maalla Pyhäjärven Likolahden rannalla, sitä pohjoisessa rajoittavan Likoniemen Paasikalliolla. Täältä olivat löytyneet edellä mainitut kiviesineet (katso liite 3, kuvat 1 - 2).

Koska rakennuksen perustus oli täällä kalliopintaan asti kokonaan kaivettu (vrt. liite 3:1) eikä tältä kohtaa Suvilehdon vakuutuksen mukaan enempää maata tulla kaivamaan, katsoin enemmän tutkimuksen täällä varojen niukkuuden takia tällä kertaa tarpeettomaksi. Vastaisuuden varalta katson ai-

heelliseksi kuitenkin mainita, että perustuskaivannon reuna-
milla, varsinkin sen pohjoisreunalla, oli näkyvissä ohut
punertavan ruskehtava kulttuurikerros, jotenka paikalla on
kivikautinen asutusala, mihin myös löydetyt esineet viitta-
sivat.

Sen sijaan pidin välttämättömänä tutkia Erkki Suvilehdon
rakenteilla olevan huvilan tulevan kuistin kohdan, koska
täälläkin näkyi perustusleikkauksessa samanlaista ohutta kult-
tuurikerrosta kuin edellä Paasikallion löytöpaikalla ja,
koska tämä alue oli vielä jotakuinkin koskematon, mutta
joutuu keväällä 1950 kaivettavaksi kuistin ja rappujen ra-
kentamista varten. Itse huvilan perustuskaivaus oli jo suo-
ritettu loppuun ja sen itäosan seinät pystytetty ja kellari
lattian alle kaivettu, jotenka täällä ei ollut enää mitään
tutkittavissa, lukuunottamatta perustusta kaivettaessa luotua
maata, joka tarkastettiin (löydöt KM 12290:1-2).

Tulevan kuistin kohdalta tutkittiin kaiken kaikkiaan
24 m²:n suuruinen ala (liitteet 1 ja 2). Maa viettää tääl-
lä heikosti etelään (karttaliite 2). Maaperä oli tavattoman
kivistä ja juurista, joka vaikeutti ja hidasti tutkimustyötä
(vrt. valokuvia liitteessä 3; kuvat 4 - 5). Turvekerros oli
ohut, vain muutaman senttimetrin vahvuinen (n. 3 - 5 cm).
Sen alla oleva maaperä oli hienorakeista kivistä hiekkaa,
miltei hienoa, väriltään punertavan ruskeaa ja sen alla
kalliopinta. Kulttuurikerroksen vahvuus vaihteli 10:stä
40:een senttimetriin, ollen vahvinta kaivausalueen pohjois-
ja itäreunalla (vrt. vaakituskartta, liite 2). - Kiinteitä
muinaisjäännöksiä alueella ei ollut. Sen sijaan mainittakoon,
että ruutujen I:1-2 pohjoisreunalla oli kivetyn hajonneen
tulisijan reunaa (palaneita kiviä, hiiltä ja pikimustaa noki-

maata) - itse tulisija oli tuhoutunut huvilan perustuksen sementtijalan kaivantoa kaivettaessa (vrt. liite 2 ja kuva 5 liitteessä 3). Mitään löydöksiä tästä lieden jätteestä ei tehty, sen lähettyviltä löytyi saviastianpala KM 12290:3 (ei muuta). Jonkun verran hiiltä esiintyi itse kulttuuri-kerroksessa myös ruudussa I:3, vaikka mitään selvää nuotion tai kivetyn lieden sijaa siinä ei saattanut havaita (olisikohan jokin kekäle joutunut siihen läheisestä tulisijasta?). - Ruudun I-II:5 itäreunalla näkyi myös kapea reunakaistale palomaata - punaiseksi palanutta hiekkaa ja nokea - nähtävästi tulisijan reuna. - Kaivausalueen ulkopuolella, Suvi-lehdon rakenteilla olevan huvilan pohjoisseinämän sisäreunalla näkyi myös tuhoutuneen tulisijan reunaa - vahvasti nokista maata (liite 1).

Irrallisia löytöjä kertyi 43 luettelonumeroa (KM 12290: 1-43), keskittyen niistä pääosa kaivausalueen itäosaan (liite 4):

kvartsikaapimia ja sellaisten kappaleita	4 kpl.
kirveitä	1 "
kvartsiesineitä ja kappaleita sekä iskentä-	
ytimen kappaleita	9 "
kvartsi-iskennäisiä	100 "
saviastian palasia (kampakeramiikkaa; tyyliä I	
ja II:2)	20 "
palaneita luunsiruja	11 "
hiiltä	--

Kaivausalueen kiintopisteen (053 korkeus Pyhäjärven vedenpinnasta (400) on noin 3.5 m ja kaivausalueen ala-

reuna siis noin 2.5 m yläpuolella Pyhäjärven pinnan (liite 2
Tutkimukset paikalla suoritin 11. 9. - 15. 9. 49.

Paikalla on vielä suoritettava jatkotutkimuksia, mutta vasta silloin niillä on kiire, kun Suvilehto ryhtyy muokkaamaan huvilansa ympäristöä puutarhaksi, mistä lupasi ilmoittaa aikanaan Muinaistieteelliselle toimikunnalle.

Samalla virkamatkalla kävin tarkastamassa myös paria muuta kivikautista löytöpaikkaa Pyhäjärvellä:

1. Pyhäjärvi Ol., Hietala, Kuivaniemi: Löydöt KM 12291:1-3 löytyivät koekuopasta Pyhäjärven ranta-äyräältä Niemen pellolta, joka on Hietalan eli Hietakylän Kuivaniemen talon maata. Paikalta on aikaisemmin saatu Kansallismuseon kokoelmiin löydöt 5218:26 ja 5415:34. Viereiseltä Kuivaniemen Kiuaspellolta ovat KM 10250:1-3. - Niemen pelto ja Kiuaspelto ovat yhtä ja samaa peltoa Pyhäjärven länsirannalla, edellinen hiekkamaata, jälkimmäinen savea.
2. Pyhäjärvi Ol., Hietala, Ketola: löydöt KM 12292:1-2 poimittu Ketolan talon Kuoppakumpuniemeltä hiekkamaapellolta, mistä kerrottu aikoinaan kiviaseita löydetyn. Paikka sijaitsee Pyhäjoen niskasta n. 200 - 250 m etelälounaaseen.
3. Pyhäjärvi Ol., Pyhäsalmi, Simunanpelto: löydöt KM 12293 pominut Pyhäjärvi-Seuran sihteeri Eino Leskelä Yrjö ja Lauri Leskelän omistamalta Simunanpellolta Pyhäsalmeella.
- Tällä paikalla en käynyt, koska sain löydöt haltuuni

Pyhäsalmen asemalla junaa odottaessani.
Helsingissä 21 päivänä huhtikuuta 1950.

Ville Luho

Ville Luho

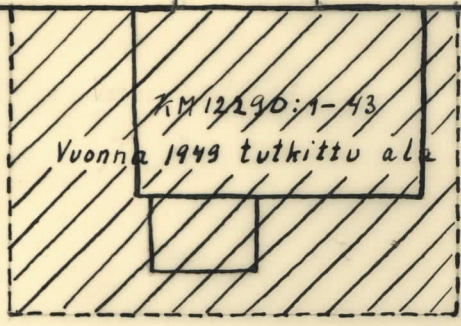
Pyhäjärvi O.l., Pyhäjärvi

Likolahti 1:100

Piirt. V. Luho - 49

Suvilehdon huvila

FM 12290:1-43

Vuonna 1949 tutkittu al.

X KM 13030

A 4. 210 x 297 mm

Pyhäjärvi Ol. Pyhäjärvi

Likolahti
 Vaakituskaarta 1:50. - Piiri. K. Lohko - 49

1m

Kp. 053
 Pyhäjärven vedenpinta 400

Suvilehdon keskenorainen kaurila v. 1949

kinetty hajonut Tulinaja (reuna)

I

127 (151) 113 (154) 115 (155) 113 (158)

122 (166)

II

120 (154) 123 (157) 122 (157) 124 (158)

Tulinajan reuna

III

124 (154) 130 (155) 125 (155) 126 (155)

140 (166)

IV

140 (153) 137 (155) 136 (158) 128 (152)

1 2 3 4 5

O.Y. Wulff A/B N:o 106

Kuva 1.

E. Suviselkdon löytämien kiviainesten KM12224:1-5
löytöpaikka (kuvasa näkyvän ison kiven ympäristö). - kuvan
on Pyhäjärvi-seura lahjoittanut kansallismuseolle. k.o.
Löytöpaikka on n. 21 m pohjoisessa Suviselkdon rakenteilla
olevasta huvitasta. - Esmat olivat olleet kalliojohdella, mikä
näkyi kuvassaakin.

Kuva 2.
Valok. V. Luho
1949

Levy n:o 15497

Kaivausalue (KM12290:1-43) nuden A kohdalla, eincitten KM12224:1-5
löytökohda nuden B kohdalla. Löytöalue valokuvalluna koillisesta,
Paljakka saaren rannalta. Etualalla Pyhäjärveä.

Liite 3.
 Liittyy V. Luhon kaivaukskerlojenkuvien.

Pyhäjärvi Oh., Pyhäjärvi
 Sirkolanki-

36 32

Kuva 3.
 Valok. V. Luho
 1949

Levy n:o 15498

Sama kuin edellä kuva 2.

Kuva 4.
 Valok. V. Luho
 1949

Levy n:o 15499

Kaivausalueella pohjoisesta valokuvattuna. Näkyvät ruudut I-IV:1 sekä I-IV:2 (I:2 vain osittain). Vasemmalla alakulmassa kuvitain perustuksen remonttijalan kaivantoa.

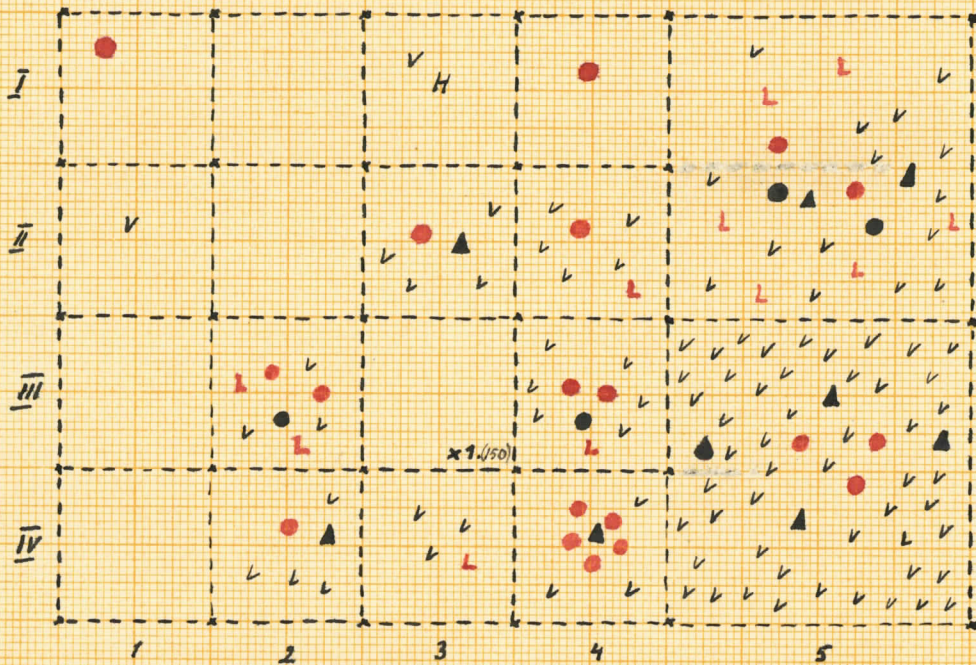
Kuva 5.
 Valok. V. Luho
 1949

Levy n:o 15500

Kaivausalueella etelästä valokuvattuna. Näkyvät ruudut IV-I:1 (IV:1 osittain osittain) sekä ruudut III-I:2. Vasemmalla yläkulmassa remonttijalan kaivantoa, sekä tuhottu kiden ruutu I:1-2.

Pyhäjärvi Oh., Pyhäjärvi
Likolahti

Leijonien levinneisyyskartta 1:500. - Piir. V. Luho-50

- V kvarti-iskos
- ▲ kvartiicime tai sellaisen kalleselma
- kvartiikaavin
- x1. pohjalainen koros (punnitusluku 150)
- savistian pala
- L palanut luunvirin
- H hiiltä